

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.199](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.199)

УДК 338.2

Лі Гуаньнань,
аспірант, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-7244-7560

СУТНІСТЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Li Guannan
Postgraduate student, Dnipro University of Technology

ENTERPRISES' SUSTAINABLE DEVELOPMENT ESSENCE IN THE CONTEXT OF THE GLOBAL SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Дослідження, результати якого представлено у даній статті, торкаються актуальної проблеми забезпечення сталого розвитку. Науковою ідеєю роботи є обґрунтування сутності сталого розвитку підприємства, як одного з економічних агентів, в контексті глобальних цілей сталого розвитку до 2030 р., проголошених на рівні ООН у 2015 р. Доцільність цього виправдовується необхідністю формування скоординованої вертикалі тлумачень сталого розвитку від глобального світового рівня до рівня підприємств та людей, а також вертикалі взаємоузгоджених цілей сталого розвитку на усіх рівнях. Для реалізації ідеї роботи у дослідженні було проаналізовано еволюцію цілей сталого розвитку, прийнятих на рівні ООН, з першої їх формалізації у 1992 р. до останньої модифікації у 2015 р. Виявлено, що за вказаний період було відмовлено від групування глобальних цілей сталого розвитку на економічні, соціальні та екологічні, замість чого прийнято фіксований перелік цілей, що свідчить про умовність кордонів між економікою, соціумом та екологією і, навпаки, їх тісний взаємозв'язок. Встановлено, що, незважаючи на відсутність прямого згадування про більшу або меншу важливість тієї або іншої цілі сталого розвитку, протягом аналізованого періоду порядкові номери цілей у загальному переліку змінювалися. Висунуто гіпотезу про те, що це пов'язано з тим, що моніторинг досягнення цілей сталого розвитку показував більший прогрес у тих цілях, які при перегляді отримували нижчі позиції у переліку. Визначено тенденцію до збільшення терміну, що відводиться на реалізацію та досягнення, між переглядом та моніторингом цілей сталого розвитку. Порівняння цілей сталого розвитку 2015 р. з цілями 2012 р. показало, що існують постійні цілі, цілі, які набули та втратили значимості, а також принципово нові та модифіковані (укрупнені, зниклі) цілі. Обґрунтовано індикативний та балансовий підходи до тлумачення сталого розвитку, згідно яких сталий розвиток представляється, як низка індикаторів або як певна модель рівноваги між індикаторами економічної, соціальної та екологічної активності економічних агентів. У контексті цілей глобального сталого розвитку ООН було обґрунтовано, що сталий розвиток підприємства – це сукупність економічних, соціальних та екологічних проєктів, спрямованих на досягнення кожної глобальної цілі.

The research, the results of which are presented in this article, addresses the topical issue of sustainable development. The scientific idea of the work is to substantiate the essence of sustainable development of an enterprise as one of the key economic agents in the context of global goals of sustainable development until 2030, proclaimed at the UN level in 2015. The expediency is justified by the need to form a coordinated vertical of sustainable development concepts from the global level of the world to the level of enterprises and people, as well as the vertical of mutually agreed goals of sustainable development at all levels. To implement the idea of the study, we analyzed the evolution of sustainable development goals adopted at the UN level, from their first formalization in 1992 to the last modification in 2015. It was found that during this period it was abandoned to group global sustainable development goals into economic, social and environmental, instead adopted a fixed list of goals, which indicates the conditionality of the boundaries between the economy, society and ecology and, conversely, their close relationship. It was found that, despite the lack of direct mention of the greater or lesser importance of any sustainable development goal, during the analyzed period, positions of some goals in the general list have changed dramatically. It has been hypothesized that this is due to the fact that the monitoring of the achievement of the sustainable development goals has shown greater progress in those goals that received lower positions in the list during the revision. There is a tendency to increase the time allotted for implementation and achievement of the goals. A comparison of the sustainable development goals of 2015 with those of 2012 showed that there are permanent goals, goals that have gained and lost significance, as well as fundamentally new and modified (enlarged, disappeared) goals. Indicative and balance approaches to the interpretation of sustainable development are substantiated. According to them, sustainable development is presented as a series of indicators or as a certain model of balance between indicators of economic, social and environmental activity of economic agents. In the context of the UN global sustainable development goals, it was argued that the sustainable development of an enterprise is a set of economic, social and environmental projects aimed at achieving each global goal.

Ключові слова: *сталий розвиток; сталий розвиток підприємства; глобальні цілі сталого розвитку; історія сталого розвитку; екологічний розвиток; прогнозування сталого розвитку; проблеми сталого розвитку; поняття сталого розвитку.*

Key words: *sustainable development; enterprise's sustainable development; sustainable development global goals; sustainable development history; environmental development; sustainable development forecast; sustainable development issues; sustainable development concept.*

Постановка проблеми. Після проголошення у 1987 р. Комісією Брундтланд концепту сталого розвитку, який полягав у збереженні ресурсів для майбутніх поколінь і дотепер вважається базовим та прийнятим на рівні усіх країн, у 1992 р. відбулася формалізація сталого розвитку у вигляді конкретних цілей. Таким чином, процес сталого розвитку отримав якісне представлення та вираження у формі певних соціальних, економічних та екологічних станів, досягнення яких вважатиметься розвитком на принципах сталості. З того часу на рівні ООН глобальне управління сталим розвитком звелось до перегляду цілей сталого розвитку у 2002, 2012 та 2015 р.р. та розробки загальносвітових рамкових документів на допомогу країнам у формуванні національної політики у різних сферах, що сприятиме досягненню сталого розвитку.

Разом з цим, якщо подивитися на сталий розвиток, виражений у низці соціально-економічних та екологічних цілей через призму теорії економічних агентів, яка розглядає економічні процеси та явища з точки зору основних учасників та їх інтересів, то можна виявити таку проблему, як відсутність розуміння сутності сталого розвитку в контексті визначених глобальних цілей сталого розвитку для кожного економічного агента. Наприклад, подолання бідності, збереження океанів, забезпечення прав жінок є одними з цілей сталого розвитку, і, на перший погляд, вони мають загальнодержавний характер та можуть бути вирішені регуляторними механізмами або прямими витратами держави на відповідні проекти, як економічного агента. У зв'язку з чим виникає питання про те, а як у контексті перелічених цілей треба трактувати сталий розвиток підприємствам, як економічним агентам, що використовують ресурси для виготовлення продукції та надання послуг з метою задоволення потреб споживачів? Яким саме чином підприємства повинні брати участь у вирішенні, наприклад, проблеми подолання бідності? Якщо підприємство знаходиться осторонь цієї проблеми,

чи може його розвиток вважатися сталим? А, якщо ні, то як розуміти сталий розвиток підприємства, які завдання стоять перед підприємствами у цьому контексті та за допомогою яких механізмів їм слід їх вирішувати? Надалі постає проблема визначення оціночного показника участі підприємства у досягненні цілей сталого розвитку для порівняння підприємств між собою. На наш погляд, підприємство з видобутку викопних енергоресурсів, яке витрачає значні суми коштів на відновлення порушеної екосистеми, не може вважатися таким, що робить більший внесок у досягнення цілей сталого розвитку, ніж маленька пекарня, яка витратила незначні кошти на озеленення частини місцевого парку, тому що по-перше, пекарня у порівнянні з гірничодобувним підприємством не використовує такий значний обсяг природних ресурсів та не настільки порушує навколишнє середовище, по-друге, гірничодобувне підприємство через озеленення території видобутку лише ліквідує наслідки виробництва у той час, коли пекарня здійснює додатковий волонтерський проект з висадки дерев, і умовний приріст у такій цілі сталого розвитку, як збереження екосистеми, більший у пекарні, ніж у гірничодобувного підприємства, яке повертає екосистему у стан до свого втручання, і по-третє, гірничодобувне підприємство експлуатує кар'єр десятками років, віднімаючи у покоління мешканців території частину природного навколишнього середовища, і лише після завершення видобутку озеленює місця шахт. В Україні, наприклад, де видобуток ведеться вже більше 70 років, цілі покоління проживають життя біля функціонуючого видобувного підприємства, не спостерігаючи процесів озеленення та відновлення екосистеми. Вочевидь, визначення сталого розвитку підприємства та оцінка його рівня є важливою науковою проблемою. Таким чином, проблема забезпечення глобального сталого розвитку пов'язана з необхідністю наукового обґрунтування сталого розвитку не тільки на макрорівні країни або регіону, але й на мікрорівні кожного окремого підприємства.

Аналіз існуючих досліджень та публікацій. Для аналізу було обрано наукові публікації, які присвячені експертній оцінці вчених глобальних цілей сталого розвитку у різних контекстах. Наприклад, у [1, с. 10-15] автори, вивчаючи глобальні цілі 2002 р. приходять до висновку, що на макрорівні сталий розвиток має схожість до оксюмору – поняття, що містить внутрішні протиріччя, оскільки економічні цілі сталого розвитку вступають у прямий конфлікт з екологічними та соціальними цілями, тому що досягнення добробуту та збільшення обсягів виробництва неможливе без порушення навколишнього середовища та використання природних та людських ресурсів. Зустрічаються прикладні дослідження імплементації глобальних цілей сталого розвитку на рівні окремих країн та регіонів з детальним аналізом того, яким чином кожна окрема ціль була реалізована у соціально-економічних та екологічних умовах [2, с. 269-280]. Сталий розвиток у вигляді цілей та індикаторів, які віддзеркалюють кожну ціль, представлено у [3]. Таким чином, автори представляють поняття «глобальний сталий розвиток країн» у вигляді карти взаємозв'язків між низкою індикаторів з їх обґрунтованими оптимальними значеннями, трактуючи сталий розвиток, як комплекс підпорядкованих глобальних соціально-економічних та екологічних цілей. Основною проблемою визначення сталого розвитку вчені у [4, с. 566-571] вбачають відсутність у сформульованих у 2015 р. глобальних цілях релевантних показників, які б дозволили перевести теоретичні цілі у операційні процеси з прозорими механізмами оцінки їх ефективності. Сталий розвиток тлумачать у вигляді композиції різних показників та моделей їх розрахунку вчені у [5-7]. Наприклад, у [8, с. 877 – 880] сталий розвиток досліджується сфокусовано у контексті окремо взятої цілі забезпечення чистої енергії з визначенням специфічних показників, пов'язаних з енергозабезпеченням. Якщо у перелічених дослідженнях спостерігається концептуальний підхід до визначення сталого розвитку, який ґрунтується на зіставленні певних показників до різних глобальних цілей сталого розвитку, то у дослідженнях [9,10] автори пропонують інший підхід, заснований на розумінні сталого розвитку, як еколого-економічної рівноваги з акцентом на співвідношенні екологічних та економічних показників досягнення цілей сталого розвитку. Також у зазначених роботах автори роблять спробу визначити теоретичні основи сталого розвитку підприємств та виробничих процесів. Цікавим є, на наш погляд, міждисциплінарний підхід у визначенні сталого розвитку та декомпозиції його на окремі цілі. Автори у [11, с. 351 – 355] пропонують наукове обґрунтування поєднання глобальних цілей сталого розвитку 2015 р. та розроблених дослідниками показників індексу сталого добробуту у моделі системної динаміки пов'язаних між собою економічної, соціальної та екологічної сфер, на основі якої стають можливими прогнози сталого розвитку при різних, іноді радикально протилежних, сценаріях розробки політики сталого розвитку у різних країнах. Водночас сталий розвиток, представлений у глобальних цілях 2015 р., деякі вчені вважать неповним і таким, що потребує доповнення четвертою складовою – культурно-релігійним аспектом [12, с. 3036 – 3048]. На думку дослідників зазначена четверта складова повинна також бути трансформована у цілі та показники для оцінки їх досягнення. Отже, у розумінні сталого розвитку авторами пропонується збалансовувати не тільки соціальну, екологічну та економічну сфери, але й культурну. Питання досягнення глобальної рівноваги у сталому розвитку за умов відмови від або економічного зростання, або накопичення екологічного потенціалу піднімається у [13]. Майже про те саме, але на регіональному рівні говориться у [14, с. 174 – 176]. Вчені обґрунтовують методологію експертного підходу до визначення системи пріоритетів та цілей сталого розвитку у регіональній політиці, наголошуючи на тому, що сталий розвиток – це баланс між показниками розвитку певної території. Контекст глобальних цілей сталого розвитку нерідко розглядається для вирішення локальних наукових задач: пом'якшення негативних наслідків наявної асиметрії ринку праці [15, с. 60 – 61], концептуальних змін у бухгалтерському обліку [16, с. 85 – 90], формування дієвого механізму боротьби з корупцією, як однієї з головних перешкод на шляху досягнення цілей сталого розвитку [17, с. 9 – 10].

Узагальнюючи проведений аналіз наукових досліджень, зазначимо, що існує чимало розробок теоретичного та практичного характеру щодо того, як саме досягти цілей глобального сталого розвитку. Вчені розглядають цілі сталого розвитку з точки зору окремих секторів промисловості, територіального підходу, розробляють системи показників для оцінки рівня сталого розвитку країн та обґрунтовують локальні механізми для розбудови соціально-економічних процесів таким чином, щоб досягти цілей сталого розвитку. Разом з тим, не зважаючи на існуючі наукові представлення, на наш погляд, доцільно, по-перше, дослідити, яким чином трансформувалися цілі сталого розвитку у нормативних документах ООН. Це дозволить з'ясувати історичну еволюцію формалізації сталого розвитку у конкретних завданнях, простежити появу акцентів на тому або іншому аспекті глобального простору, а також подивитися на цілі сталого розвитку в історичній ретроспективі з точки зору підприємства, як економічного агента, для того, щоб зрозуміти в який період цілі сталого розвитку було спроектовано на мікрорівень підприємства. По-друге, залишається не зрозумілим, як саме трактувати сталий розвиток підприємства і чим він є для підприємства у контексті наявних глобальних цілей сталого розвитку, визначених для макrorівня у документах ООН, тому що від розуміння сутності сталого розвитку підприємства залежить подальше визначення механізмів його забезпечення.

Цілі статті. Метою досліджень, результати яких викладено у даній статті, є вивчення трансформації глобальних цілей сталого розвитку методом аналізу цілей сталого розвитку, представлених у документах ООН, за період від їх формулювання у 1992 р. до останнього перегляду у 2015 р. для того, щоб з'ясувати, яким чином вбачався сталий розвиток у історичній ретроспективі. Також метою даної роботи є визначення того, як саме доцільно розуміти сутність сталого розвитку підприємства у контексті необхідності досягнення глобальних цілей сталого розвитку, і, у зв'язку з цим, які підходи до визначення поняття «сталий розвиток підприємства» можна виділити, використовуючи методи абстракції та критичного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз трансформації глобальних цілей сталого розвитку, представлених у документах ООН, за період від їх формулювання у 1992 р. до останнього перегляду у 2015 р. (табл. 1-3) дозволив відмітити деякі особливості бачення сталого розвитку у історичній ретроспективі. По-перше, звернемо увагу на групування цілей сталого розвитку. Якщо у 1992 р. та 2002 р. (табл. 1,2) цілі сталого розвитку було згруповано у пули економічних, екологічних та соціальних цілей, то у 2012 р. та 2015 р. (табл. 3) таке поєднання відсутнє, замість чого глобальні цілі сталого розвитку представлено загальним змішаним переліком.

Таблиця 1.
Проблеми та цілі сталого розвитку згідно «Порядку денного на XXI століття» ООН 1992 р.

Соціально-економічна сфера	Консервація та управління ресурсами для розвитку	Укріплення ролі соціальних груп
1. Міжнародне співробітництво для прискорення сталого розвитку в країнах, що розвиваються, та пов'язана з цим внутрішня політика	1. Захист атмосфери	1. Глобальні дії для жінок щодо сталого та справедливого розвитку
2. Боротьба з бідністю	2. Управління земельними ресурсами	2. Діти та молодь у сталому розвитку
3. Зміна структури споживання	3. Боротьба з незаконною та надмірною вирубкою лісів	3. Визнання та посилення ролі корінних жителів та їх громад
4. Демографічна динаміка та стійкість	4. Боротьба з опустелюванням та посухою	4. Посилення ролі неурядових організацій
5. Захист здоров'я людини	5. Сталий розвиток гірських територій	5. Ініціативи місцевої влади на підтримку цього Порядку денного
6. Сприяння сталому розвитку населених пунктів	6. Сприяння сталому сільському господарству та розвитку сільських територій	6. Посилення ролі робітників та їх профспілок
7. Інтеграція принципів збереження довкілля та сталого розвитку у процес прийняття рішень	7. Збереження біологічного різноманіття	7. Посилення ролі бізнесу та промисловості
-	8. Екологічно безпечне управління біотехнологіями	8. Науково-технічне співробітництво
-	9. Захист океанів, морів, включаючи прибережні райони, та захист, раціональне використання та розвиток їх живих ресурсів	9. Посилення ролі фермерів
-	10. Захист прісноводних ресурсів	-
-	11. Екологічно безпечне управління токсичними хімічними речовинами	-
-	12. Екологічно безпечне поводження зі шкідливими відходами	-
-	13. Екологічно безпечне управління твердими відходами та стічними водами	-
-	14. Екологічно безпечне поводження з радіоактивними відходами	-

Таблиця 2.
Проблеми та цілі сталого розвитку згідно Йоганнесбурзької декларації сталого розвитку ООН 2002 р.*

Економіка	Екологія	Соціум
1. Боротьба з бідністю	1. Втрата біорізноманіття	1. Соціальне різноманіття
2. Зміна структури споживання	2. Виснаження запасів риби	2. Співпраця між народами світу, незалежно від раси, релігії, мови, культури
3. Захист та управління природо-ресурсною базою виробництва	3. Боротьба з опустелюванням	3. Іноземна окупація, тероризм та збройні конфлікти
4. Розрив між багатими та бідними, між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються.	4. Зміна клімату	4. Розпалювання ксенофобії
5. Нерівномірний розподіл наслідків глобалізації (мобільність капіталів та інвестицій). Від глобалізації страждають країни, що розвиваються	5. Природні стихійні лиха	5. Розширення прав жінок та гендерна рівність
6. Енергія	6. Забруднення повітря, прісної та морської води	6. Важливість корінних народів
7. Охорона здоров'я: ендемічні, інфекційні та хронічні захворювання, зокрема ВІЛ / СНІД, малярія та туберкульоз	-	-
8. Санітарія	-	-
9. Належне житло	-	-
10. Продовольча безпека	-	-
11. Доступ до фінансових ресурсів	-	-
12. Трансфер технологій та інновацій	-	-
13. Розвиток людських ресурсів через освіту та навчання	-	-
14. Хронічний голод та недоїдання	-	-
15. Незаконний обіг наркотиків та зброї, організована злочинність, корупція	-	-
16. Торгівля людьми	-	-
17. Розвиток острівних країн	-	-
18. Підсилення ролі підприємств у сталому розвитку та введення їх корпоративної підзвітності (corporate accountability)	-	-
19. Мультилатералізм	-	-

*сірим кольором позначено нові цілі у порівнянні з «Порядком денним на XXI століття» ООН 1992 р.

Таблиця 3.

Проблеми та цілі зеленої економіки в контексті сталого розвитку та викорінення бідності згідно підсумкового документу конференції ООН зі сталого розвитку Ріо+20 у Ріо-де-Жанейро 2012 р. і проблеми та глобальні цілі сталого розвитку до 2030 р. згідно підсумкового документу Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку у 2015 р.

2012 р.	2015 р.
1. Боротьба з бідністю та голодом	1. Подолання бідності
2. Продовольча безпека та харчування і стале сільське господарство	2. Подолання голоду
3. Вода та санітарія	3. Здоров'я та добробут
4. Енергія	4. Якісна освіта
5. Сталий туризм	5. Гендерна рівність
6. Сталий транспорт	6. Чиста вода і санітарія
7. Сталі міста та населені пункти	7. Доступна та чиста енергія
8. Здоров'я та демографія	8. Гідна робота та економічне зростання
9. Повна та продуктивна зайнятість, гідна робота для всіх та соціальний захист	9. Промисловість, інновації та інфраструктура
10. Океани та моря	10. Зменшення нерівності
11. Малі острівні держави, що розвиваються	11. Сталий розвиток міст та спільнот
12. Найменш розвинені країни	12. Відповідальне споживання та виробництво
13. Країни, які не мають виходу до моря	13. Кліматичні зміни
14. Африка	14. Життя під водою
15. Регіональні зусилля	15. Життя на землі
16. Зниження ризику стихійних лих	16. Мир, правосуддя та сильні інституції
17. Кліматичні зміни	17. Партнерство заради цілей сталого розвитку за напрямками: <ul style="list-style-type: none"> • Фінанси • Технології • Нарощення потенціалу • Торівля • Політична та інституційна узгодженість • Партнерство з багатьма зацікавленими сторонами • Дані, моніторинг та підзвітність
18. Ліси	-
19. Біорізноманіття	-
20. Опустелювання, деградація земель та посуха	-
21. Гори	-
22. Хімічні речовини та відходи	-
23. Стале споживання та виробництво	-
24. Видобуток корисних копалин	-
25. Освіта	-
26. Гендерна рівність та розширення прав жінок	-

На наш погляд, з цього можна зробити висновок, що у розумінні сталого розвитку та його формалізації у вигляді цілей відбулося розмиття кордонів між економічною, соціальною та екологічною сферами. За 20 років з 1992 р. по 2012 р. стало важче віднести ту або іншу ціль до певної сфери, і стало зрозумілим, що рідко яку ціль можна класифікувати, як економічну або екологічну, оскільки фактори та механізми її досягнення знаходяться у всіх трьох сферах одразу. Наприклад, на перший погляд, суто соціальна ціль збільшення народжуваності населення має економічний фактор доходів родини, екологічний фактор навколишнього середовища та його впливу на репродуктивне здоров'я і соціальний фактор популярності інституту родини та батьківства у суспільстві. Для підприємства наслідок відмови від розподілу цілей сталого розвитку на сфери знаходиться, на наш погляд, у площині принципового трактування того, що є сталий розвиток підприємства і як у подальшому вибудовувати систему управління ним.

По-друге, спостерігається зміна порядкових номерів одних й тих самих цілей в 2015 р. у порівнянні з 2012 р. у загальному переліку глобальних цілей сталого розвитку. На нашу думку, це може свідчити про те, що, хоча у преамбулах підсумкових документів конференцій ООН цих років і зазначено, що усі цілі є однаково важливими, певна їх пріоритетність все одно простежується. Наприклад, якщо у 2012 р. ціль «Освіта» була 25-ою, то у 2015 р. ціль «Якісна освіта» стала 4-ою. Для сталого розвитку підприємства ранжування глобальних цілей може також означати певну пріоритетність розробки та реалізації власних проєктів сталого розвитку.

Разом з цим присвоєння місць цілям сталого розвитку у їх загальному переліку у документах ООН слабо впливає на оцінку рівня сталого розвитку підприємства, оскільки воно повинно супроводжуватися визначенням ще й вагових коефіцієнтів значимості цілей.

Наприклад, повертаючись до цілі «Освіта», можна стверджувати, що, з одного боку, суттєва зміна її місця у переліку цілей з 25 на 4 з 2012 р. по 2015 р. відповідно, свідчить про підвищення значимості цієї цілі для сталого розвитку, але, з іншого боку, вага освіти у сталому розвитку ніяк не змінилася, і рівень сталого розвитку підприємства, яке займалося проектами освіти у 2012 р. з її позиціонуванням на 25-му місці та у 2015 р. з її позиціонуванням на 4-му місці, також ніяк не зміниться.

Авторський аналіз переліків глобальних цілей 2012 р. та 2015 р. показав, що у 2015 р. 2 цілі залишились однаково важливими для сталого розвитку, 6 стали більш пріоритетними, 4 – менш пріоритетними, 5 додалися до переліку, як нові, а 14 вийшли з переліку (рис. 1).

Постійний пріоритет	Підвищений пріоритет	Знижений пріоритет
1. Подолання бідності (1) 2. Подолання голоду (2)	1. Здоров'я та добробут (з 8 на 3) 2. Освіта (з 25 на 4) 3. Гендерна рівність (з 26 на 5) 4. Гідна робота та економічне зростання (з 9 на 8) 5. Відповідальне споживання та виробництво (з 23 на 12) 6. Кліматичні зміни (з 17 на 13)	1. Вода і санітарія (з 3 на 6) 2. Енергія (з 4 на 7) 3. Сталий розвиток міст та спільнот (з 7 на 11) 4. Життя під водою (з 10 на 14)
Новий пріоритет	Пріоритети, трансформовані у інші пріоритети	
1. Промисловість, інновації та інфраструктура (9) 2. Зменшення нерівності (10) 3. Життя на землі (15) 4. Мир, правосуддя та сильні інституції (16) 5. Партнерство заради цілей сталого розвитку у різних сферах (17)	1. Сталий туризм 2. Сталий транспорт 3. Малі острівні держави, що розвиваються 4. Найменш розвинені країни 5. Країни, які не мають виходу до моря 6. Африка 7. Регіональні зусилля 8. Зниження ризику стихійних лих 9. Ліси 10. Біорізноманіття, 11 Опустелювання, деградація земель та посуха 12. Гори 13. Хімічні речовини та відходи 14. Видобуток корисних копалин 15. Стале сільське господарство	

Рис. 1. Пріоритетність глобальних цілей сталого розвитку у 2015 р. у порівнянні з 2012 р.

Зазначимо, що більш детальне вивчення кожної цілі глобального розвитку 2015 р. показало, що виключені з переліку 14 цілей було трансформовано у вигляді завдань та включено у інші цілі. Наприклад, цілі 2012 р. «Ліси», «Гори» було об'єднано у цілі 2015 р. «Життя на землі». З одного боку, це свідчить про те, що виключені з титульного переліку цілі залишаються важливими факторами та завданнями сталого розвитку, але акцент з них змістився у бік більш крупних категорій.

З точки зору сталого розвитку підприємства об'єднання одних глобальних цілей з іншими, на наш погляд, веде до аналогічного перегляду та укрупнення низки проектів, які ним реалізуються, з реструктуризацією фінансування цих проектів, а також, можливо, до удосконалення стратегії сталого розвитку та, за потреби, управлінської структури.

Щодо глобальних цілей, які у 2015 р. було розташовано у переліку нижче, ніж у 2012 р., то зменшення пріоритетності може свідчити про те, що саме за цими цілями за період, щодо якого здійснювався моніторинг, було досягнуто найбільших результатів, і, навпаки, за цілями, пріоритетність яких було підвищено, ймовірно, результати були оцінені, як такі, що потребують підвищення. Таким чином, щоб привернути увагу саме до тих глобальних цілей, реалізацію яких слід прискорити, їх позицію у переліку було підвищено.

Для підприємств це також означає можливість перегляду власних проєктів сталого розвитку та, за можливості, пере адресацію та перерозподіл ресурсів на реалізацію тих проєктів, які на цей час потребують найбільшої уваги для досягнення сталого розвитку.

По-третє, звернемо увагу на періодичність перегляду глобальних цілей сталого розвитку (рис. 2). Між прийняттям концепції сталого розвитку у 1987 р. та визначенням перших цілей сталого розвитку у 1992 р. пройшло 5 років. Потім до 2012 р. цілі переглядалися кожні 10 років. Останній період перегляду склав 3 роки, і наступний часовий лаг для реалізації цілей сталого розвитку обрано 15 років. Це найбільший плановий період існування глобальних цілей сталого розвитку без змін за 28 років концепції сталого розвитку.

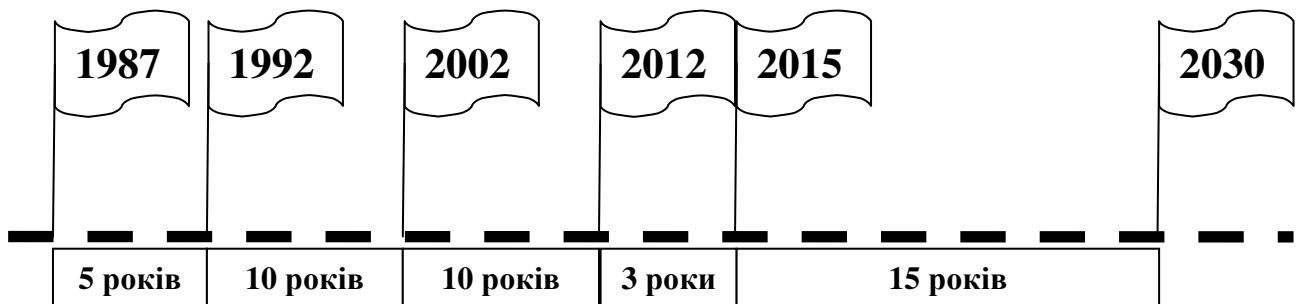

Рис. 2. Періодичність перегляду глобальних цілей сталого розвитку на рівні ООН з 1987 р.

На наш погляд, запланований горизонт перегляду глобальних цілей сталого розвитку у 15 років (з 2015 р. до 2030 р.), з одного боку, є надто довгим в умовах сучасного динамічного розвитку, пришвидшення усіх процесів, непередбачуваної появи нових факторів впливу та загальної невизначеності. Причини збільшення періоду існування визначених глобальних цілей сталого розвитку у порівнянні з попередніми періодами у нормативних документах ООН не вказуються. З іншого боку, 15 років забезпечують певну стабільність та незмінність вектору сталого розвитку, можливість отримання після їх завершення високого ступеню реалізації встановлених глобальних цілей.

Для підприємства така особливість глобальних цілей сталого розвитку, визначених у 2015 р., як найдовший період їх існування, означає можливість формування довготривалої та стабільної власної стратегії сталого розвитку, реалізації довготривалих проєктів для досягнення кожної цілі, фінансового планування на визначений період, суттєвого нарощення власного ресурсного потенціалу забезпечувати сталий розвиток, а також значного підвищення рівня власного сталого розвитку, що у подальшому може позначитися на результатах рейтингування підприємств за рівнем сталого розвитку.

По-четверте, з нашої точки зору, за змістом глобальні цілі сталого розвитку змінилися не суттєво від першого їх формулювання у 1992 р. і до останнього перегляду у 2015 р. У порівнянні з Конференцією ООН зі сталого розвитку Ріо+20 у 2012 р. Генеральна Асамблея ООН у Нью-Йорку у 2015 р. дещо зменшила прямий геоакцент на країнах з особливими потребами щодо сталого розвитку. У 2012 р. деякі цілі сталого розвитку мали геоеконімічний суб'єктний характер. Наприклад, поряд з ціллю «подолання бідності», як загальносвітового явища, знаходилися такі цілі, як «Африка», «малі острівні держави, що розвиваються», «найменш розвинені країни», «країни, які не мають виходу до моря». У 2015 цілі такого змісту були включені до інших цілей. Наприклад, у перелік завдань, які стосуються цілі «кліматичні зміни» було додано необхідність приділення особливої уваги малим острівним державам, які є вразливими до стихійних лих та кліматичних змін. Таким чином, від генеральної акцентуалізації на окремих країнах з формулюванням їх проблем, як окремих цілей сталого розвитку, у 2015 р. було відмовлено.

Також у 2015 р. глобальні цілі сталого розвитку було більш загально сфокусовано на промисловості, інноваціях та інфраструктурі в цілому замість виділення у 2012 р. окремих галузей економіки, як основних цілей сталого розвитку, серед яких були «сталий туризм», «сталий транспорт», «видобуток корисних копалин», «стале сільське господарство».

Безумовно перелічені галузі надзвичайно важливі для глобального сталого розвитку, адже сталий туризм пов'язаний зі збереженням навколишнього середовища при створенні рекреаційних комплексів, транспортні системи – із захистом екосистеми від викидів у атмосферу, видобуток корисних копалин – із запобіганням екологічним шокам від повного порушення екосередовища, сільське господарство – із забезпеченням населення продовольчими товарами.

Разом з цим, на наш погляд, з точки зору сталого розвитку підприємств виділення обмеженого кола індустрій, як глобальних цілей сталого розвитку, є не зовсім справедливим. Не обгрунтованим виглядає з нашої точки зору те, чому, наприклад, будівельна галузь, яка має складові сталої архітектури з використанням найменшого простору та сталого будівництва з використанням екологічно дружніх технологій та матеріалів, яка також пов'язана з вирішенням проблеми забезпечення людей планети житлом, не була винесена у генеральну ціль сталого розвитку у 2012 р. Тому об'єднання вище приведених галузевих цілей сталого розвитку у єдину глобальну ціль «промисловість, інновації та інфраструктура» у 2015 р., на наш погляд, суттєво

розширило можливості підприємств бути визнаними як такими, що беруть участь у реалізації глобальних цілей сталого розвитку.

Вперше у 2015 р. до глобальних цілей сталого розвитку було віднесено «зменшення нерівності», чим привертано увагу до явища різниці між людьми та їх спільнотами у економічній сфері (рівень доходів), соціальній (расова дискримінація), політичній (нерівність у правах). Сюди також віднесено і нерівність між країнами, що є достатньо розвинутими, та країнами, що розвиваються.

Також вперше додано глобальну ціль «мир, правосуддя та сильні інституції», яка полягає у зменшенні всіх форм насильства та пов'язаних з цим випадками смертності, сприянні верховенству права на національному та міжнародному рівнях, створенні ефективних, підзвітних та прозорих установ на всіх рівнях, забезпеченні загального доступу до інформації, посиленні національних та міжнародних інституцій по боротьбі з тероризмом тощо.

До того перелік глобальних цілей сталого розвитку 2015 р., на відміну від 2012 р., включив ціль «партнерство заради цілей сталого розвитку», яка закликає країни до кооперації у сферах фінансів, технологій, політики, інформації тощо.

Для сталого розвитку підприємств поява нових глобальних цілей сталого розвитку означає збільшення потенційної участі підприємств у забезпеченні сталого розвитку, розширення можливостей для розробки проєктів або участі у механізмах, спрямованих на партнерство, подолання нерівності, підтримку миру, правосуддя та сильних інституцій.

Інші глобальні цілі сталого розвитку здебільшого залишалися без змін протягом всього періоду цілепокладання з 1992 р.

Перед тим, як обґрунтувати тлумачення сутності сталого розвитку підприємства в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку, визначених ООН, окреслимо деякі підходи до визначення сутності сталого розвитку підприємства, виявлені раніше на етапі аналізу наукового доробку.

З нашої точки зору, у тлумаченні сталого розвитку підприємства можна виокремити два принципових концептуальних підходи, які надалі визначають й методичні підходи до кількісної оцінки сталого розвитку підприємства.

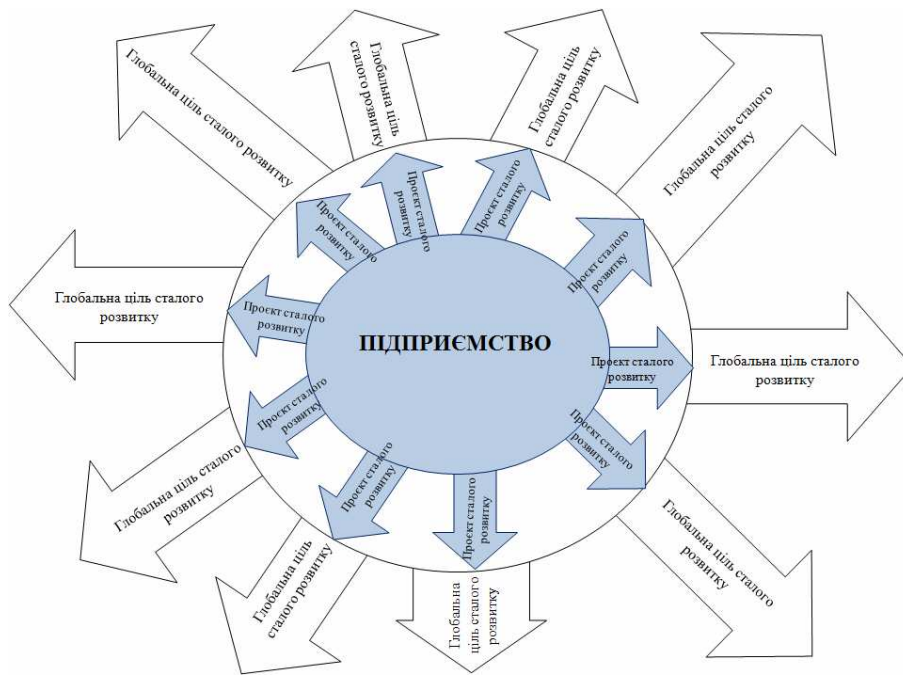
Перший підхід можна умовно назвати «балансовим», оскільки згідно цього підходу сталий розвиток – це досягнення певного балансу між економікою, екологією та соціумом. Згідно цього підходу сталий розвиток підприємства – це певний баланс між цими складовими на рівні підприємства. Відповідно для кількісної його оцінки необхідні математичні моделі для пошуку балансу-співвідношення показників.

Другий підхід можна умовно визначити, як «індикативний», оскільки згідно цього підходу сталий розвиток трактується, як сукупність певних цілей, показників, індикаторів, рівень яких у інтегральній оцінці буде свідчити про рівень сталого розвитку підприємства. Згідно цього підходу сталий розвиток підприємства – це сукупність економічних, соціальних та екологічних індикаторів результативності його діяльності. Для кількісної його оцінки достатньо моделі інтегрального показника.

Балансовий підхід до сталого розвитку також базується на використанні певних показників діяльності підприємства, але на відміну від індикативного підходу, аналіз показників у балансовому підході – це проміжний етап в оцінці сталого розвитку підприємства, оскільки кінцевим етапом вважатиметься пошук і оцінка певної балансової позиції підприємства, тобто співвідношення та балансу економічної, соціальної та екологічної активності. Тільки після цього можна констатувати, чи збалансовано розвивається підприємство, чи ні. Індикативний підхід дозволяє визначити сталий розвиток підприємства з точки зору його рівня та структури, замість пошуку кінцевого показника балансу між економічними, соціальними та екологічними складовими.

Відмітимо, що виходячи з презентації сталого розвитку на глобальному рівні згідно документів ООН у вигляді переліку цілей, які, у свою чергу, можуть бути трансформовані у індикатори, то можна стверджувати, що на глобальному рівні використовується індикативний підхід до трактування поняття «сталий розвиток», тому що згадки про особливе співвідношення економічних, соціальних та екологічних цілей у зазначених стратегічних документах відсутні. Підтвердженням цьому є і висновок попереднього аналізу глобальних цілей сталого розвитку з 1992 р. по 2015 р. про те, що у 2012 р. було відмовлено від групування цілей на економічні, соціальні та екологічні, і представлено їх у вигляді загального змішаного переліку цілей.

Якщо прийняти індикативний підхід до визначення сталого розвитку підприємства, згідно якого сталий розвиток декомпонується на низку показників, на які слід орієнтуватися при оцінці його рівня, то тоді, здійснюючи проєкцію глобального сталого розвитку на рівень підприємства, можна визначити, що сталий розвиток підприємства – це його діяльність у напрямі реалізації глобальних цілей сталого розвитку (рис.3).

Рис. 3 Графічне представлення сталого розвитку підприємства, як сукупності проєктів, спрямованих на реалізацію глобальних цілей сталого розвитку, визначених ООН

Таким чином, сталий розвиток підприємства – це його частка, внесок підприємства у кожен окрему глобальну ціль сталого розвитку. У свою чергу, діяльність підприємства можна представити у вигляді сукупності проєктів, спрямованих на розвиток економіки та соціальної сфери або збереження навколишнього середовища.

Висновки. Для визначення сутності сталого розвитку підприємства шляхом аналізу наукової літератури було виявлено два існуючих підходи. Згідно першого підходу сталий розвиток підприємства – це набір показників за різними напрямками економічної, соціальної та екологічної діяльності, які групуються за принципами математичного моделювання у певні індекси сталого розвитку. Згідно другого підходу сталий розвиток підприємства – це більш складна дворівнева категорія, яка на першому рівні включає набір економічних, соціальних та екологічних показників, а на другому рівні групує їх у таку математичну модель, метою якої є знаходження балансу між цими показниками.

У ході досліджень було обґрунтовано, що згідно нормативних документів ООН, а точніше у контексті глобальних цілей сталого розвитку, сталий розвиток підприємства доцільно трактувати з позицій першого концептуального підходу, як сукупність проєктів, спрямованих на досягнення кожної окремої цілі глобального сталого розвитку. У такому випадку буде досягнуто підпорядкованість та координація усіх рівнів сталого розвитку: від глобального світового рівня до мікрорівня окремого підприємства.

Аналіз еволюції глобальних цілей сталого розвитку на рівні ООН показав, що з 1992 р. по 2015 р. вони зазнали змін у частині групування, пріоритетності, часового терміну, відведеного для їх досягнення, а також змісту.

Список літератури.

1. Robert, K. Parris, T. and Leiserowitz, A. (2005), “What is sustainable development? Goals, indicators, values, and practice”, *Environment: science and policy for sustainable development*, no. 47(3), pp. 8 – 21.
2. Aki, T. and Akihisa, M. (2007), “Sustainable development in Thailand: Lessons from implementing local agenda 21 in three cities”, *The Journal of Environment & Development*, no. 16, pp. 269 – 289.
3. Kraak, M. Ricker, B. and Engelhardt, Y. (2018), “Challenges of mapping Sustainable Development Goals indicators data”, *ISPRS international journal of geo-information*, no. 7(12), 482. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijgi7120482>
4. Hák, T. Janoušková, S. and Moldan, B. (2016), “Sustainable Development Goals: A need for relevant indicators”, *Ecological indicators*, no. 60, pp. 565 – 573.
5. Margherita, C. Bastianoni, S. Gagliardi, F. and Gigliotti, M. (2019), “Sustainable Development Goals Indicators: A Methodological Proposal for a Multidimensional Fuzzy Index in the Mediterranean Area”, *Sustainability* 11, no. 4, 1198. DOI: <https://doi.org/10.3390/su11041198>
6. Liu, J. Hull, V. and Godfray, H. (2018), “Nexus approaches to global sustainable development”, *Nature Sustainability*, no. 1, pp. 466 – 476. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41893-018-0135-8>
7. Parris, T. and Kates R. (2003), “Characterizing and measuring sustainable development”, *Annual Review of environment and resources*, vol. 28, no. 1, pp. 559 – 586.

8. Vera, I. and Langlois, L. (2007), "Energy indicators for sustainable development", *Energy*, vol. 32, no. 6, pp. 875 – 882, ISSN 0360-5442, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2006.08.006>.
9. Пашкевич М. С. Еколого-економічна рівновага як чинник конкурентоспроможності регіонів. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7583> (дата звернення: 05.02.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.9.10
10. Пашкевич М. С., Паламарчук, Т. О. Екологізація виробництва підприємств України. *Ефективна економіка*. 2012. № 2. - URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1624> (дата звернення: 22.01.2020).
11. Costanza, R. (2016) "Modelling and measuring sustainable wellbeing in connection with the UN Sustainable Development Goals", *Ecological Economics*, no. 130, pp. 350 – 355.
12. Burford, G. (2013) "Bringing the "missing pillar" into sustainable development goals: Towards intersubjective values-based indicators", *Sustainability*, vol. 5, no. 7, pp. 3035 – 3059.
13. Гнатишин М. А. Сталий еколого-економічний розвиток: еволюція поглядів. *Ефективна економіка*. 2010. № 12. - URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=409> (дата звернення: 22.01.2020).
14. Громоздова Л., Громоздов В. Глобальні цілі сталого розвитку в регіональній політиці України. *Міжнародна економічна політика*. 2017. №. 2 (27). С. 173-187.
15. Романов А. Асиметрії ринку праці та механізми їх регулювання в умовах досягнення цілей сталого розвитку. *Економічний аналіз*. 2019. Т. 29. №. 4. С. 58-66.
16. Шигун М. М. Концептуальні зміни в бухгалтерському обліку під впливом сталого розвитку бізнесу. *Фінанси України*. 2019. №. 2. С. 82-98.
17. Приходько А. А. Корупція як дестабілізаційний фактор на шляху досягнення цілей сталого розвитку. *Наукові записки. Серія: Право*. 2019. Випуск 6. Спецвипуск. Том 1. С. 8 – 11.

References.

1. Robert, K.; Parris, T. and Leiserowitz, A. "What is sustainable development? Goals, indicators, values, and practice". *Environment: science and policy for sustainable development*. 2005. Vol. 47(3). Pp. 8 – 21.
2. Aki, T. and Akihisa, M. "Sustainable development in Thailand: Lessons from implementing local agenda 21 in three cities". *The Journal of Environment & Development*. 2007. Vol. 16. Pp. 269 – 289.
3. Kraak, M.; Ricker, B. and Engelhardt, Y. "Challenges of mapping Sustainable Development Goals indicators data". *ISPRS international journal of geo-information*. 2018. Vol. 7(12), P. 482. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijgi7120482>
4. Hák, T.; Janoušková, S. and Moldan, B. "Sustainable Development Goals: A need for relevant indicators". *Ecological indicators*. 2016. Vol. 60. Pp. 565 – 573.
5. Margherita, C.; Bastianoni, S.; Gagliardi, F. and Gigliotti, M. "Sustainable Development Goals Indicators: A Methodological Proposal for a Multidimensional Fuzzy Index in the Mediterranean Area". *Sustainability*. 2019. Vol. 4, P. 1198. DOI: <https://doi.org/10.3390/su11041198>
6. Liu, J.; Hull, V. and Godfray, H. "Nexus approaches to global sustainable development". *Nature Sustainability*. 2018. Vol. 1. Pp. 466 – 476. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41893-018-0135-8>
7. Parris, T. and Kates R. "Characterizing and measuring sustainable development". *Annual Review of environment and resources*. 2003. Vol. 28. Issue. 1. Pp. 559 – 586.
8. Vera, I. and Langlois, L. "Energy indicators for sustainable development". *Energy*. 2007. Vol. 32. Issue. 6. Pp. 875 – 882. ISSN 0360-5442. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2006.08.006>
9. Pashkevych, M. (2019), "Environmental and economic balance as a factor of competitiveness of regions", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 9, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7583> (Accessed 05 Feb 2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.9.10
10. Pashkevych, M. And Palamarchuk T. (2012), "Transforming Ukrainian enterprises' production into environmentally-friendly operations", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1624> (Accessed 22 Jan 2020).
11. Costanza, R. "Modelling and measuring sustainable wellbeing in connection with the UN Sustainable Development Goals". *Ecological Economics*. 2016. Vol. 130. Pp. 350 – 355.
12. Burford, G. "Bringing the "missing pillar" into sustainable development goals: Towards intersubjective values-based indicators". *Sustainability*. 2013. Vol. 5. Issue. 7. Pp. 3035 – 3059.
13. Gnatyshyn, M. (2010), "Sustainable environmental and economic development: evolution of views ", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7583> (Accessed 22 Jan 2020).
14. Gromozdova, L. and Gromozdov V. "Global sustainable development goals in Ukraine regional policy". *International economic policy*. 2017. Vol. 2(27). Pp. 31 – 46.
15. Romanov A. "Labor market asymmetry and instruments of its regulation under conditions of global sustainable development goals achievement". *Economic analysis*. 2019. Vol.29. Issue.4. Pp.58 – 66.
16. Shigun M. "Conceptual changes in financial accounting influenced by business sustainable development". *Ukraine Finance*. 2019. Vol.2. Pp. 82 – 98.
17. Prykhodko M. "Corruption as a destabilization factor on the way to sustainable goals achievement". *Scientific Proceedings. Series: Law*. 2019. Vol.1. Issue.6. Pp. 8 – 11.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2020 р.